

2 CENTESIMI

Predbrojba za Monaru ja znaša 4 K za 3 mjeseca. Pojmlilaj troj 2 pare.

Abbonamento per la Monarchia: Corone 4 per 3 mesi. Un singolo numero 2 cent.

Abbonament für die Monarchie: Vierteljahre 4 K, einzelne Nummer 2 Heller.

OMNIBUS

2 BELLER

Za avrštenje objava u «Monar opusaku» plaća se za svako rječ 2 pare. Najmanja pristojba 30 p.

Per le inserzioni d' avvisi nel «Notiziario d' Affari» si paga per ogni parola 9 cent. Tassa minimaie 30 centesimi.

Jedes Wort im «Kleinen Anzeiger» kostet 2 h. Die niedrigste Taxe 30 h.

Izšli svaki dan osim nedjelje i svetka u 11 ura prije podne. Esce ogni giorno eccettuato le domeniche e feste alle 11 ant. Erscheint täglich außer an Sonn- und Feiertagen um 11 Uhr Vormittag.

Uprava i uredništvo — Amministrazione e redazione — Administration und Redaktion: Tiskara LAGINJA I dr., PULA — Via Giulia n. 1

Hrvati u Americi.

Kako je poznato, u Americi i sjevernoj i južnoj ima mnogo Hrvata. Računa se da ih je u samim Sjedinjenim Amerikan. Državama do 300.000, a do 200.000 u južnoj i središnjoj Americi, te Canadi i Meksiku. U sjevernoj Americi najbrojniji su u Pensilvaniji, te u gradovima New-York, Chicigo i San Francisco. U sjevernoj se bave većinom kao radnici osobito po rudokopim te kao gostioničari i mali trgovci, dočim u južnoj su poljodjelci i pomorci, te trgovci od kojih mnogi postoješe milijona. — Nego nije svrha ovog članka da prikaže njihov život, već da se osvigne na njihovu organizaciju i narodni rad.

U tom pogledu stoje mnogo bolje oni u Sjevernoj Americi, prema njisu gospodarski tako dobro stojeći kao oni u južnoj. U pogledu organizacije najstarija i najmoćnija je «Narodna Hrvatska Zajednica» sa sjedištem u Allegheny Pa, koja broji 340 odjeka i oko 26.000 članova, «Zajednica» koja je u glavnom potporna državo, osobito za slučaj bolesti, nesreće i smrti. Radi raznih nesuglasica jedan dio Hrvata je osnovao «Hrvatsko Zajednicu Illinois» sa sjedištem u Chicigo-u. Ta zajednica ima 25 odjeka i oko 1500 članova. U Sjevernoj Americi izlazi mnogo hrvatskih novina i to:

«Hrvatska Zastava» u Chicigo Ill. — «Narodna Obrana» u New-Yorku — «Hrvatska Rječ» u Butte Mo. — «Napredak» u Allegheny Pa. — «Hrvatski Radnik» u Calumet Mich. — «Jadrani» u San Francisco Ca. — «Radničke Novine» u Johansovu Mich. i t. d.

U Sjevernoj Americi Hrvati imaju i svojih crkava i pjevačkih društava kao što i z sokolska društva u Chicigo i New-Yorku. No između njih postoji velikih borba, usljed kojih su stanovita smutljiva češnja preoteli maha i dapače jedan poznati bankir Zotti prevario naše izseljenike za dolara 500.000 te im skoro uništio «Hrvatsku Narodnu Zajednicu».

Dok u Sjevernoj Americi datira narodni život hrvatskih izseljenika još od konca osamdesetih godina, u južnoj je jedva počeo poslije 1900, i to najprije u Chile, gdje su jake naše naselbine u Punta Arenas, Antofagasta, Iquique, Talca i t. d.

Nego najnovijim doseljivanjem, koje većinom kreće u Argentinu preuzela je ova vodstvo, te je u Rosario Sta Fe osnovano društvo o izseljenički Jugoslavena «Za matirinsku rječ» kojemu su duša braća Martiničić iz Malog Lošinja i istoimeno novinu, koja je uz «Hrvatsku Zastavu» u Chicigo najbolje uređena hrvatska novina preko Oceana. Od najnovijeg doba izlazi i u Punta Arenas jedna naša novina pod imenom «Domovina» dočim je «Sloboda» u Antofagasta već od tri godine prestala izlaziti.

U Punta Arenas postoji i hrvatska škola i vatrogasno društvo. Ima po Amerikam i nekoliko tamburaskih društava, a do brotvornih ima u svakoj većoj koloniji, samo što nijesu u nikakvoj organizaciji među sobom. Sa nestankom Zotti-a iz narodnog života sjeveroamerikanskih Hrvata i sa djelovanjem «Materinske Rječ» u Južnoj Americi možemo se nadati jakim razvoju narodnog života kod naših izseljenika, koji neka bude i nama na korist.

VIESTI.

Mjestne.

Hrvatsko kazalište u Puli.

U nedjelju, dne 29. t. m. prikazivat će se u «Narodnom Domu» hrvatski pučki igraokaz «Jožo Udmanić».

Jožo Udmanić bio je glasoviti hajduak u Hrvatskoj u nedavno doba, koji je poginuo ubijen iz puške pred kojih 30 godina. Hrvatskim oblastima i žandarima dao je onaj neustrašivi hajduak dosta brige i posla, te su ga jedva mrtva mogli dobiti u svoje šake. Naši diletanti prikazat će nam u nedjelju u glavnim potezima djelovanje toga hajduka, koji je pored zlih strana imao i puno dobrih.

Odborska sjednica «Narodne radničke organizacije».

Včeraz u 7 sati obdržat će se odboraska sjednica «Narodne radničke organizacije», na koju treba da dodju svi odbornici i potjerenici (fiducijari).

S Braći Sokolaišma!
Pozivlju se braća odbornici, da u 9 sati u večer **nefajšeno dodju** na sjednicu.

Zdravo! Starosta.

Štrajk gladju.

Neki od talijanskih mladića, koji leže u zatvoru radi poznatih proglaš počeše da štrajkuju u tamićam gladju. Jedan je prenesen u bolnicu.

Tabla ovdješnjeg opravničtva Ugarsko-Hrvatskog parobrodarskog društva na Rieci.

Ovdješnje opravničtvo Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva ima samo tajlansku tablu. Dok Lloyd, koje je rije-maćko društvo poštiva naš jezik, te je uz tajlanski nadpis postavio i hrvatski na tabli ovdješnjeg opravničtva dotle Ugarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo koje aseljenjva 7/10 hrvatskog kapitala ne smatra shodnim da poštiva jezik svoj i jednog diela stanovništva Pule. Upozorujemo Upravu na ovu anomaliju, koja vriedja naše osjećaje.

Razne.

Izbori u Optrlju.

Jučer su svršili obćinski izbori za III. tjelo u Optrlju. Ponoviše se nezakonitosti prvog dana. Dapače mnogi naši biraci ne biše ni pripuzetni glasovati. Jučer dobise obćinska stranka 193. dočim Hrvati 60. Konaćni rezultat 339 obćinska stranka, a 150 Hrvati. Današ birs II. tielo, koje je sjeverno naše. Očekujemo potanjih viesti.

Hrvatski zastupnici i osnova o aneksiji Bosne.

U ponedjeljak sastali su se u Beču zastupnici Dr. M. Laginja, Don Jure Biankini, vitez pl. Vuković, Dr. Tresić-Pavičić sa zastupnicima iz Hrvatske Milanom Rojcem i Stjepanom Zagorcem na konferenciju, da viećaju o pitanju, da li bi bilo moguće u raspravi o osnovi aneksije Bone naše postići jedinstveni postupak hrvatskih zastupnika koli u zastupničkoj kući u Beču, toli u Budimpešti. Nakon što je svaki pojedini zastupnik izrazio mićenje o tom pitanju, prihvaćena je formula, po kojoj će hrvatski zastupnici u bečkom i peštanskom parlamentu zauzeti jednako stano-vište u raspravi o osnovi o aneksiji Bosne.

Ta formula pak je takve naravi, da će na nju pristati i ostali južnoslavenski zastupnici i zauzeti u tom pitanju stanovište jednako onom hrvatskih zastupnika i s njima složno postupati.

Jubilejske svečanosti.

Povodom šestdesetgodinjšeg vladanja Nj. Vel. koje će se obaviti dne 2. decembra izdalo je ratno ministarstvo ovu naredbu: 1) Na 1. decembra imaju vojničke glazbe proći gradom u jutro svirajući vesele komade; 2) isto će učiniti 2. decembra između 7 i 8 sati u jutro; 3 u mjestima gdje su tvrđave, imade se za vrijeme dnevnje straže, službe božje, ili ako je po vojničkim ili civilnim oblastima dan svećani objed, kod nadzravice Nj. V. ispaliti 24 hitca iz topa; 4) Naredbe glede svećane službe božje i razdiobe jubilejskih križeva izdaju zapovjednici vojničke postaje; 5) Straže moraju 2. decembra biti u paradi, a momčad prosta od službe mora izvan vojarnje biti obućena kao u nedjelje; 6. Dekoracija ili razsvjetla vojničkih Hi od vojničkog erara unajmljenih zgrada otpada.

Ratno ministarstvo je još na jedno pitanje odredilo, da pripoznanje vojničkog jubilejskog križa osobama na dopustu sa čekanjem pristojbine, ima usljediti na isti način kao osobama u mirovini.

Odlikovanja.

Nj. Vel. grčki Kralj podielio je predstojniku poštarskog i brojavnog ravnateljstva za Trst, Primorje i Kranjsku, ces. kr. dvorskome savjetniku Hermanu Pattaju, komturni križ kraljevog reda Spasitelja, a ces. kr. poštanskom savjetniku Nikoli Dudanu častnički križ istoga reda.

Zakon o aneksiji u carevinskom vieću.

Jedna bečka korespondenca javlja da će zakonska osnova o aneksiji Bosne koja se ima predložiti parlamentu, zadobiti prenošt od zastupničke kuće. U meritornoj raspravi o zakonu o aneksiji ima se odlučiti da li je moguće ili ne ustrojiti parlamentarnu vladu. U slučaju da bi se ustrojelo novog koalicionog kabineta pokazalo nemogućim, to će tim pasti odluka o daljnem ostanku ili prestanku sadašnjeg parlamenta.

«Hrvatska» Štedionica* u Trstu.

Nastojanjem društva za mornare i radničke «Jadrani» u Trstu osnovat će se timo štedionica, koja će počet djelovati prvom od godine. Osobito će koristiti našim tamobajim mornarima i krčmarima, koji će moći da svoje uloške korisno u nju ulože, a ne da ih dadu kojekakvim mjenjajcima, koji ih onda*ostete. I u drugom pogledu će štedionica vršiti upliv na koncentraciju našeg kapitala.

Zgodno štivo.

Prigodom 60-godišnjice vladanja Njeg. Velicanstva, izdalo je društvo «Narodna Prosvjeta» knjigu pod naslovom «Zgodno štivo».

U toj se knjizi crta život Njeg. Velič., razlaže se razvitak naše države; opisuje se kako je nekada bilo u Istri, a kako je sada; govori se, kako se narod mora skrbiti sam za svoje dobro, jer je svakito sebi najbliži; kazuje se o vezu, koji nas spaja sa braćom Hrvatima, stanovali oni bud gdje u našoj monarchiji; poćiće na poštivostvo za našu lijepu domovinu i istovadja primjere onih naših velikih muževa,

koji su udobnosti vlastitog života, da i sam život dali za spas i dobrobit našega naroda i cjelokupne države.

Knjiga je lijepo opremljena sa ukusnom naslovnom stranom, i sa slikama Nj. Vel., prijestolonasljednika, biskupa D. brile i dr. te sa crtežem Istre i tvrdo brošavana zapada samo i krunu.

Preporučujemo učiteljima i prijateljima zdrava štiva ovu knjigu, a naručbe neka se šalju na odbor učiteljskoga društva «Narodna Prosvjeta» u Pazinu.

Kritica iz pučkog pjesništva za našu djecu, savio je F. Bartoš. Primismo knjigu pod gornjim naslovom, koju su preuzeli u kom. nakladu Ćirilo-Metodski zidari. Knjiga je ukusno opremljena sa slikama urešena te sadržava osim pjesama i zagovetaka i prićica. Osobito je prikladna za boćinski dar. Preporučamo ju.

DOPISI.

Punat, 16. studenoga 1908.

Dne 15. o. m. obdržavala se je ovdje konstituiraćnja skupština Austro hrvatskog parobrodarskog društva, koja je bila brojnom posjećena (269 dioničara). U 12 sati doveze parobrod «Frankopan» dioničare iz Baške, Malinske i Omišlja, a oko 1. s. otvori predsjednik promatiteljnog odbora pop Anton Andrićić skupštinu u prisutnosti zastupnika političke oblasti gosp. Lasića i zastupnika pomor. oblasti g. D. Kovanevicia lučkog pristava iz Voloskog. Pozdravivši sakupljene dioničare osobito presv. biskupa Dra. Mahnića, te izgovornjavši za perovodju družvenog činovnika V. Polića, za skrutatore župnika F. Žica i učitelja J. Grškovića iz Punta ustanovio je da je prisutno 269 dioničara sa 1790 dionica i 895 glasova, po tom je skupština pravovaljana.

Na to V. Polić proćita izvješće o dosadašnjem djelovanju, koji skupština je donoglasno odobrila. Prihvativši pravila i određivši da se temeljna glavnica poviši za novih K 250 000, skupština pođa ravnateljstvu ovlast, da određi po uvidjanosti ostalo.

U upravni i nadzorni odbor biše jednoglasno izabrani:

Ravnateljstvo:

- Orić Franjo, načelnik, Punat — Orić Niko p. Jurja, Punat — Grandić Petar, Baška — Kastanić Božo, Baška — Mahulja Ivan, Dobrinj — Maršić Toma, Dobrinj — Karabaić Anton, Krk — Schinigoj Carlo, Krk — Celebrini Andro, Dubašnica — Sormilić nadbrj, Dubašnica — Ilić Anton, Omišalj — Albanese Niko, Omišalj — Oršić Ivan, Vrbnik — Peretić Anton, Vrbnik.

Zamjenici:

- Dujmović Jure, Baška — Justinić Ivan, Antunov, Dobrinj — Dr. Anton Antončić, Krk — Škrapa Anton, Dubašnica — Žuvić Niko Galečić, Omišalj — Mrakovčić Franjo, Kornić — Ostrogović Petar, Vrbnik.

Nadzorni odbor:

- Orić Dr. Anton, kanonik, Krk — Andrićić pop Anton, Punat — Turato kanonik Niko, Cres — Lovrić Ivan, Mali Lošinj — Kraljić Anton, Omišalj.

Zamjenici:

- Volarić pop Franc, Kornić — Francić Mate, Merkov, Baška — Orić Gavde, Punat.

Na koncu skupštine dođe brojaj od zastup. Dra. M. Lajinje, koji bi burnim živio primljen, te bi zaključeno pozdraviti ga brojajno.

Diončar Turato iz Omislija sjeti se jubileja vladara te pozove skupštinu da klikne «Živio Nj. V. Franjo Josip I.», što skupština i učini. Zajčjavši hrvat. himnu, razidjoše se skupštinar i uvjerenju, da će ovo narodno poduzeće cvasti i biti na korist narodu na kvarnerskim otocima.

Ravnateljstvo se konstituiralo izabravši za predsjednika: Frana Orlića, a za podpredsjednika Nika Orlića, a nadzorni odbor izabra svojim predsjednikom kanonika Mons. Dra. Antuna Orlića.

Izvanredna skupština „Sokola“

biti će u petak dne 27. o. mj. u 8^{1/2} sati na večer u dvorani Sokola sa sljedećim dnevnim redom:

1. Izvješće staroste;
2. Obračun za 1907.;
3. Eventualije.

ODBOR

PARTE ITALIANA. NOTIZIE.

Una condanna.

Nel numero di lunedì abbiamo riprodotto la notizia sulla condanna di A. Prencis. A quanto ci si riferisce da parte privata il giovane Prencis appartiene ad una famiglia patriottica, a Pola bene conosciuta e sarebbe soltanto vittima delle compagnie che accompagnava.

L'intenzione del ministro nazionale tedesco dott. Schreiner.

Il nuovo ministro tedesco dott. Schreiner si esprime a un giornalista sul compito del suo ufficio. Egli intende di tutelare gli interessi nazionali tedeschi come nelle terre della corona boema, così anche quegli dei paesi alpini. Perciò ha l'intenzione di venire a contatto colle società nazionali tedesche per concretare con loro il modo nel quale si dovrebbero efficacemente tutelare e promuovere gli interessi tedeschi. Specialmente conta sull'appoggio dei consigli nazionali tedeschi esistenti nei diversi paesi. Sull'opera nazionale prestata sinora da tali istituzioni si esprime con parole lusinghiere e disse di rallegrarsi che si ha formato anche per la Carinzia un consiglio nazionale. Per informarsi dei bisogni e delle condizioni nazionali egli pensa visitare alcune città come Bruna, Graz, Klagenfurt e Trieste.

Così si esprime il dott. Schreiner. A noi soltanto pare curioso che un ministro indossa la veste d'agitatore, tanto più in quanto egli crede che anche nel Litorale esistono degli interessi tedeschi nazionali i quali abbisognano d'una tutela. Come che lo Stato non facesse abbastanza per la germanizzazione dei nostri paesi.

I nostri signori Italiani poi diranno che il «Drang nach Süden» è un fantoma.

La consecrazione del nuovo vescovo serbo-ortodosso della diocesi di Ragusa e Cattaro.

Domenica ebbe luogo a Vienna la consecrazione del nuovo vescovo serbo-ortodosso Mons. Dositeo Jović. La cerimonia fu celebrata dall'arcivescovo rumeno di Czernowitz Vladimiro de Repta e dal vescovo della diocesi per la Dalmazia ed Istria Dr. Nicodemo Milas, assistiti da un numeroso clero rumeno, serbo e greco. All'atto erano presenti i rappresentanti del Governo, nonché una gran folla, la quale volle essere spettatore della bella festa. Compilata la cerimonia il neonato sacro vescovo diede un banchetto a quale presero parte circa una trentina d'invitati.

Il vapore „Epiro“ incagliato.

Il vapore «Epiro» della società «Puglia», che s'incagliò l'altro giorno presso Lussinpiccolo non fu ancora disincagliato. Sul luogo è arrivato il vapore della ditta Tripovich «Belorrie» con una maona e dei palombari i quali visitarono il fondo e trovarono una grande falla.

I passeggeri furono trasportati da una torpediniera a Lussinpiccolo e ora si procede allo scaricamento delle merci ed estrazione dell'acqua mediante le potenti pompe del «Belorrie». Ancor domani si spera far flottante il vapore.

Vlastnik i tiskavač: Tiskara LAGINJA i DR. Odgovorni urednik: Jovko Matulija.

Mali oglasnik.

Piccolo notiziario.

Fino a 15 paroli il prezzo è di 30 cent. e ogni parola di più 2 cent.

Per le inserzioni commerciali di più grande formato si può ritirare la tariffa nella nostra tipografia, i prezzi non temono concorrenza.

Si ricevono le inserzioni in italiano, croato e tedesco.

Ciena od 15 rieci 30 para, preko svaka rieć 2 p.

Za veće trgovačke oglase — za se dobiti cjenik u našoj papirnici; ja — se za nizku cieniu

Puškini školama i konsumnim društvima preporuča se osobito naša «Narodna Papirnica» za nabavu raznih školskih teksta i risanka kao i pločice i inu školske potrebnice, te sve knjige i tiskavnice potrebne za konsumna društva. Prodavačima znanan popust. 52a

KUPEJE SE mali ručni vozici na dvo kotača (kola). Ponude kod uredništva lista «Omnibus». 157

Trgovcima i raznim gospodarskim društvima va znanje: U našoj «Narodnoj Tiskari Lajinja i drug.» mogu se dobiti razne trgovačke i zapisničke knjige uz jeftinu cieniu. 52

MOLBE

za biti pregledan kod vojničke stavje izvan svojega kotara i molbe za dobiti pogodnosti navedene u par. 31, 32, 33, 34 vojničkog zakona, obavlja

Pisarna za vojničke poslove
EDUARD R. v. CAVALLAR
PULA, Piazza Carli N. 1. I.

TRAŽI SE

trgovac ili izučeni trgovački pomoćnik, po mogućnosti s obitelji, za društveni dočasn.

Ponude poslati na:

Ivan Zović pok. Ivana,
Rovinjsko Selo (Istra).

Austro-Hrvatsko pomorodarsko društvo na dionice u Puntu.

Plovitbeni red

za prugu Baška-Rijeka-Baška.

Vrijedi od 11. listopada 1908. do opoziva.

Poned. Srijeda Petak	Utorak Četvrtak Subota	Odazak i Odazak	Postaje	Odazak i Odazak	Utorak Četvrtak Subota	Poned. Srijeda Petak
Prive podne	Prive podne				Postoje podne	Postoje podne
—	4-30	odl.	VBaška	dol.	—	6.—
—	5-30	dcl.	Punat	odl.	—	4-50
5.—	5-45	odl.	»	dol.	5-15	4-35
5 15	6.—	dol.	Krk	odl.	5.—	4-20
5-30	6-10	odl.	»	dol.	4-50	4-10
6-45	—	dol.	Beli	odl.	3-35	—
6-55	—	odl.	»	dol.	3-25	—
—	6-55	dol.	Glavotok	odl.	—	3-25
—	7.—	odl.	»	dol.	—	3-20
7-30	7-30	dol.	Malinska	odl.	2-50	2-50
7-40	7-40	odl.	»	dol.	2-35	2-35
8-30	8-30	dol.	Omisalj	odl.	1-45	1-45
8-40	8-40	odl.	»	dol.	1-35	1-35
9-30	9-30	dol.	Rijeka	odl.	12-45	12-45

Uvjetno pristajanje u Staroj Baški.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo prema okolnostima promjenu plovitbenog reda.

Agencija na Rijeci kod gosp. I. Pakušića, Via Andrassy 25.

PUNAT, dne 8. listopada 1908.

RAVNATELJSTVO.

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrugnih dionova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te društva od istoga dana, ali bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 2000 K bez predhodnog otkaza, a iznose od 200 K ako se nije kod uložena suglasno ustanovilo veći ili manji rok na odkas, na odkas od 8 dana.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjesecice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati prije podne i 3—6 sati posle podne; u nedjelju i blagdanе zatvoreno.

Družvena pisarna i blagajna nalazi se u vlatu Carrara vlastita knes (Narodni Dom) prvi put dnevno, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Jeder Art Buchbinderarbeiten werden in der Buchbinderei

LAGINJA & Cie., Via Giulia 1

übernommen und billig geliefert.

ŠIRITE I KUPUJTE „OMNIBUS“. DIFFONDETE L' „OMNIBUS“

SLUŽITE SE KOD SVOGA!

POZOR!

Trgovce našeg roda i jezika ljepo moli podpišana da svoje potrebe kao: račune, memorandum, listovne papire, omote (buste), cijenike u formi dopisnice, etikete za flaše, adreskarte, pečate iz gume, jastučiće i mastilo za pečate, sve vrsti trgovačkih knjiga, kao i olov e, gume, pera, ravнала, i t. d. naručuje jedino kod svoje narodne tiskare

LAGINJA i DR. PULA

UL CA GIULIA, 1.

SLUŽITE SE KOD SVOGA!

Podvorba točana!

Ciena nepregrana!